

זה קילו שיפטר מן עוה"ל, ויהיה כיוון בג"ע בחוטם. ולפי פירוש רש"י שהוא ר"ל קלין בדורו, לכך כפל דבריו, לומר הוא קלין מלד כבוד עלמו, וקלין מלד כבוד אבותיו. או כפל החוטם כחכמים בעלי תורה, ובעל החוטם כלדיקים בעלי מלות :

שם אותו הנמון מזומן לחיי עוה"ל. הדבר יפלא דלפ"ד רבינו האר"י ז"ל מזומן לחיי עוה"ל הוא גדול מכן עוה"ל, ובמה זכה אותו הנמון כ"כ בפעם אחת בלי הדרגות. ונ"ל בס"ד דהר"ן ז"ל בגלגול ועשה מלות ומעשים טובים, שיהיה ראוי על ידם להיות מזומן לחיי עוה"ל. או יובן הכונה שיהיה נתלה בר"ג בעליה שיעלה עמו, כספינה כל אש שמושכת עמה ספינה פשוטה, והולכת כמוה עמה ביחד מנוס :

שם כך כשנכנס אדר מרבין בשמחה. נ"ל בס"ד מספר אדר יתר על מספר אב כמנין רב, לרמזו באב ממעטין ובאדר מרבין. גם באב היה חמשת דברים של פרענות, לכך ממעטין בשמחה הפך לחוון חמשה, ובאדר נעשה גם בחמשה, שגור הרגיעה על אנשים וגשים ובגים ובנות הרי ארבע גזירות מיתה, וגם שללם לבון, ועשה הקב"ה ויטולו כולם, לכן מרבין בשמחה שהיה אותיות חמשה, ולכך תיקנו בדרגה חמשה לשונות של גאולה :

שם אלו דקלים וכלי פשתן. י"ל מאי רבותיהו להני עפי מאחרים. ונ"ל בס"ד דהר"ל בגמרא, לא גלו ישראל לבבל אלא כדי שיאכלו תמרים ויעסקו בתורה, מפני שהתמרים שהם מתוקין פותחין הלב בתורה, גם עוד כתב בקה"י ז"ל בשם הרמ"ק ז"ל, תועלת גדולה בלבישת פשתן לחיים ולמות, לגדולים ולקטנים, שמולי מכל קטרוגים. ע"ש :

שם כריח קדש של תפוחים. נקטו תפוחים שהתפוח משולש במראה וריח וטעם, כן יעקב אע"ה הוא קו האמצעי שהוא משולש, ולכן זכה לשלשה שמות ישראל יעקב ישורון. ועוד נ"ל בס"ד דהר"א בזה"ק, כל הפירות הם תחת שלישיית המלכות שה"ס נוקבא קדישא, והתפוח הוא תחת שלישיית התפארת שה"ס דבורא, ויעקב אע"ה היה אחיו, בתפארת, לכך הריח בו כריח בדה של תפוחים :

דף ר' בט"ו באב ובזיה"כ. קשה הול"ל יזה"כ קודם ט"ו באב, הנה בראשית השנה וזה בכוף. ונ"ל דאפשר מנהג זה התחיל בישראל בט"ו באב קודם יזה"כ שאחר כמה שנים נהגו בו גם בזיה"כ. או נמי על הרוז יהיה התחלה בט"ו באב בראיה ראשונה שרואה הבחור את הבתולה ונוטה לבו אליה, ובא הענין לידי גמ"ט בראיה השנית שרואה אותה בזיה"כ, כי הימים שבניהם מועטים, אך לא ידעין שיהיה התחלת הענין בזיה"כ, וגמר הדבר בט"ו באב, דרכ המרחק ביניהם ונשכח מהם. ונ"ל דכרמים אלו היו בתוך העיר, דלן יולאים בזיה"כ חוץ לחומת העיר, ואע"ג דע"פ השכל ח"ן ראוי לעשות עסק זה בזיה"כ, עכ"ל לא ביטלו חכמים מנהג זה בזיה"כ, משום חבוב מלות הנישואין, וגם להודיע כמה גדולה ויקרה היא, דאפילו ביום קדוש כזה פונים לדבר זה להתעסק בו :

שם יולאות וחולות בכרמים. פירש עט"ר הרב אדוני אבי זלה"ה בספרו מדרש אליהו דף ל"ז ח"ל, בנות הם המלכות בנות של ישראל הבת, יולאות וחולות בכרמים כר"ס י"ס, והיינו כרם ג' יו"ד הו"ו רמז לאבא, יס רמז לבינה, כלומר מושבין האורות ומזומן מן א"ל ואומרים בחור הו"ו אל תתן עיניך בנות, בגי' ארנ"י עם הכולל שהיא המלכות, ר"ל אל תבט במלכות כשאין בבחינת דינים וגבורות, תן עיניך בשפחה, הם מדרגות הקודמים לה, שימשך לה מהם חסדים, ואפיק לשם ארנ"י באותיות טי, לומר ששם ארנ"י הוא טי לה, עכ"ל זלה"ה, ודפח"ח. ודע, כי עכ"ל ר"א ז"ל תפס גרסת הגמרא דגרים בנות ישראל, אך במשנה כתוב בנות ירושלים, וגם לפי זו הגרסא י"א

שהיו מלכי אוה"ע שולטים בהם, ולכן חשו בעצור זה ולא חקטו תענית ביום ראשון. ומלבד פירוש רש"י ז"ל יש לפרש הכונה מפני העכו"ם שעושים בו חג, ואם ישראל יתענו בו אזלי ומורו בבית העכו"ם, בשביל שרואין שיש לער בישראל באותו יום, וכמו"ס רז"ל ביום אדם לא ימכור להם ולא יקנה מהם ולא יפרע להם ולא יפרע מהם, וכל זה הוא משום דאזלי ומורו בבית ע"י :

שם ר"ל אמר משום נשמה יתירה. פירש רש"י משום לער פרידתה, ע"ש, מיהו לפ"ד רבינו האר"י ז"ל בשער הכוונות, הוא משום דברים א' ישראל תוספת מכל הכר"ן ובקני שאר מרוח ונפש, ובקלישי מנפש בלבד, ולכן משום דארכא ביום א' תוספת גם מחלק הגשמה, לכן לבדוד זה לא יתענו :

דף כ"ח בדרך שהשיב ירבעם בן נבט. הולך להביא דמיון לדבר זה, ללמוד מהרסן ומחריבין ממך יאלו, כי לולי שקדם ירבעם שהיה מלך ישראל לעשות דבר רע כזה, לא היו מלכי האומות יכולין לגזור גזירות בביטול המלות, על כן אל תתמה למה לא הגין זכות המלות, שלא יגזרו דבר על ביטולה :

דף כ"ט ואשתכח דהוה כתיב אמת לבינה לתרובי ביחא וידך אשלימות ליה. נראה כתיבה שגויה כתוב על הסמל, היתה על ידי טעות הסג"ל, להודיע לישראל שכוונת הסג"ל נלחמו הם בהם, ע"ד מה"ה וסכסכתי מלרים במלרים, ומחמת כן היה לישראל הללה פורחא מן הכליה :

ומה שגשגית הנקמה בסמל בקניינית ידו ולא באבר אחר, נ"ל בס"ד ע"פ הסוד כל תפילת מוסף, באומרים וזין אהנו יכולים לעלות יכו' בבית הגדול ויהקדש שנקרא במקדש עליו מפני הוד שגשגיתו במקדש, ובתיב בכוונת שבסודוים שלביך לבין בתיבת הוד שהוא החלון והוא דסג"ל, שבו לורד יד, ובעת החרבן שלט על בהמ"ק להחריבו, וכלל בו יד וזין מפני הוד יכו', וכו' בזיה"ק ע"ש. ולפי' מוכן הטעם מה שגלו כחוב, שאמר הסמל לחזירו אתה רעים להחריב ביתו של מקום, שהעשית את ישראל אחרין, אני עשיתי כך נקמה זו ביד שקשעה מפני כי אח"י החרבן של בהמ"ק שגרם הפסל יהיה ע"י שלישיית החלון שבו לורד יד, דעל כן אומרים מפני הוד שגשגיתו במקדש :

והנה על ענין זה שגשגית בסמל שהיה עומד בדיכל ונקשעה ידו, נ"ל בס"ד רמז הכתוב במזמור בידים תתפס והיא בדיכלי מלך, והיינו במזמור ק"ף על הסמל, וקרי ליה במזמור שם מזמור, בידים תתפס בהתקטע ידו, והיא בעוה"ר, בדיכלי מלך, היכל מלכו כל עולם שהוא היכל ביהמ"ק. ועוד נ"ל הטעם שנקשעה ידו של הסמל, בזכות דוד הע"ה שחשפר שמו י"ד, שבוטחו יהיה פליטה בכותל המערבי, ולז"ל לקמן יראה כעין פסח יד וכו' :

שם בעל החיפס מתבקש. הא דקראו לר"ג בעל החוטם, רמז להם אע"פ שהגזירה נגזרה עתה על ר"ג בלבד, ח"ן זו לרת יחיד, אלא ודאי אחריו יבטלו להרגיה עוד כמה וכמה מן חכמי ישראל, ור"ג בשביל שהוא הגדול נכנס תחלה, בדרך החוטם שנכנס או יולא תחלה קודם שאר הגוף, מפני שהוא בולט ויולא מן הגוף. או יובן קראו בעל החוטם, שבו יהיה ניכר לורת הגוף יורה, וכן נגזר ניכר כבודו של ישראל. או יובן כי בחוטם תלוי חיות האדם, כמ"ס ביומא דף פ"ה לענין פקיה נפש, אפילו אבא שאל מורה דעיקר חיותא באפיה הוא דמחיב כל אשר נשמת רוח חיים באפיו, לכן הנשיא שהוא גדול הדור שחיות ישראל תלוי בו קראו בשם חוטם. או יובן קראו בעל החוטם דמזון האדם בעיה"י באכילה שפחה, ומזון האדם בג"ע הוא בריח שבחוטם, ורמז להם כי עתה